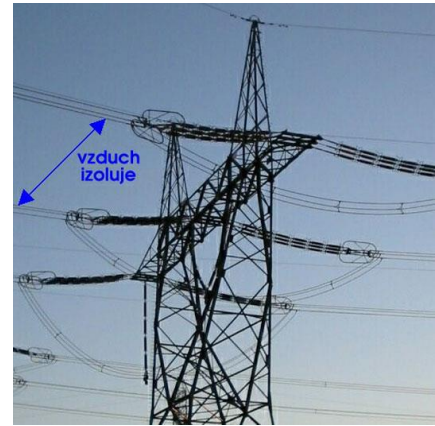
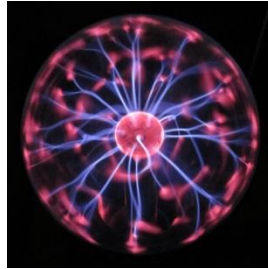

27 Samostatný a nesamostatný výboj. Druhy výbojů.

Plyny řadíme za běžných podmínek (teplota, tlak) mezi ....., protože neobsahují žádné volné částice s elektrickým nábojem.

Za určitých podmínek může plyn vést .....

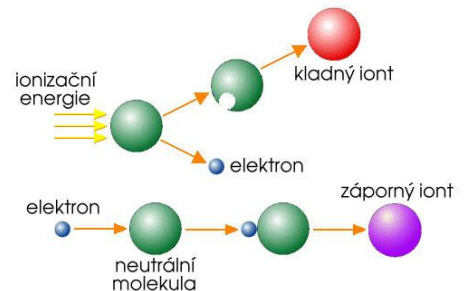
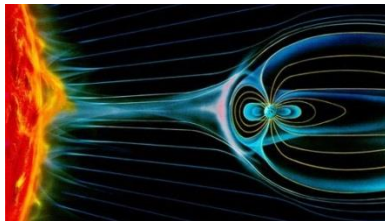

Příkladem může být ..... nebo ....., viz předchozí obrázky.

Aby se plyn stal vodivým, musí dojít k jeho ....., při které se neutrální atomy plynu rozštěpí na kladné a záporné ionty.

Ionizátory

- a) .....
- b) .....
- c) .....
- d) silným elektrickým polem

Současně s ionizací probíhá i opačný děj: ....., při kterém se opět vytváří neutrální molekuly (podobně jako při zániku páru elektron-díra u polovodičů).

Vznikne-li elektrický proud v plynu mezi dvěma elektrodami, pak se kladné ionty pohybují k záporně nabitě ..... a záporné ionty se pohybují ke kladné .....

Nesamostatný výboj – je elektrický proud v plynu, který se udržuje jen po dobu působení .....

Samostatný výboj – el. proud v plynu, který je nezávislý na vnějším ionzátoru

- vysoce ionizovaný plyn nazýváme ..... (4. skupenství)

VA charakteristika výboje – popište jednotlivé části grafu

I_N –

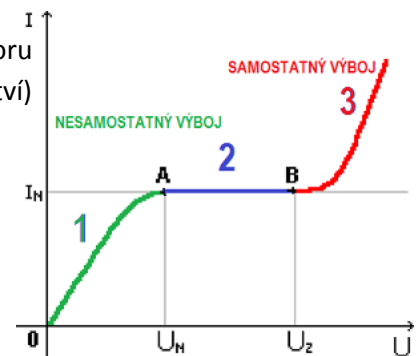
U_N –

U_Z –

Část 1: je oblast ..... výboje a platí Ohmův zákon

Část 2: plynem prochází tzv. .... proud, většina iontů nestačí rekombinovat, Ohmův zákon neplatí

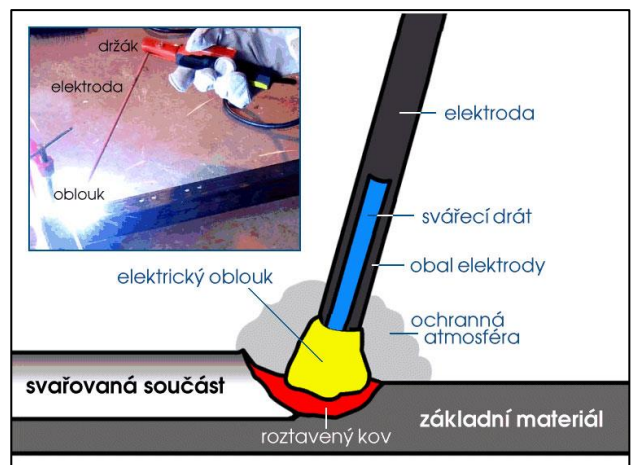
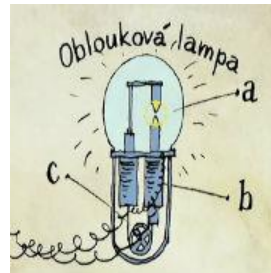
Část 3: při dosažení ..... napětí dojde díky **ionizační nárazem** k prudkému ..... proudu

Druhy výbojů

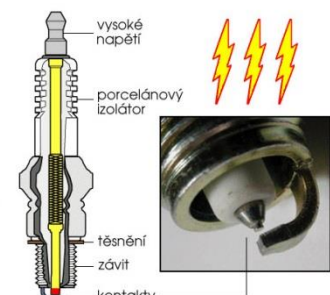
a) obloukový výboj

- vzniká za běžného atmosférického tlaku a k jeho vzniku stačí napětí několika V
- elektrody přiblížíme k sobě, až vznikne ....., průchodem velkého proudu vznikne velké ....., které ionizuje vzduch a při následném oddálení elektrod na vzdálenost několika cm vznikne obloukový výboj
- obloukový výboj obsahuje ..... záření, proto se nesmíme dívat přímo do zdroje světla
- praktické využití (doplňte podle obrázků)
  - ⇒ ....., kterou zdokonalil český vynálezce ..... a získal za automatickou regulaci zlatou medaili na světové výstavě v Paříži v roce .....
  - ⇒ zdroj světla pro .....
  - ⇒ veřejné ....., ve kterém se dnes používají vysokotlaké sodíkové výbojky
  - ⇒ ....., při kterém teplota oblouku přesahuje $4000\text{ }^{\circ}\text{C}$ a jak elektroda, tak materiál se začíná tavit

b) jiskrový výboj

- vzniká za normálního tlaku, je-li mezi elektrodami ..... napětí, řádově V
- je doprovázen zvukovým efektem
- jiskrovým výbojem atmosférické elektřiny je .....
  - ⇒ délka dráhy blesku je v průměru ..... km
  - ⇒ trvání výboje je cca $0,001\text{ s}$
  - ⇒ napětí mezi mrakem a Zemí dosahuje řádově ..... MV
  - ⇒ ionizovaným kanálem prochází proud až ..... A
- využitím jiskrového výboje v praxi může být ..... (viz obr.), která se používá v ..... motorech automobilů
- jiskrový výboj vzniká i v piezoelektrickém ....., který používáme k .....

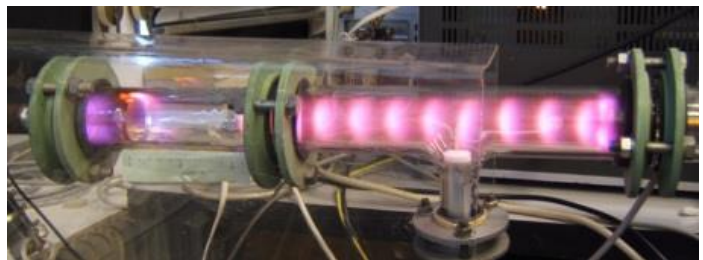
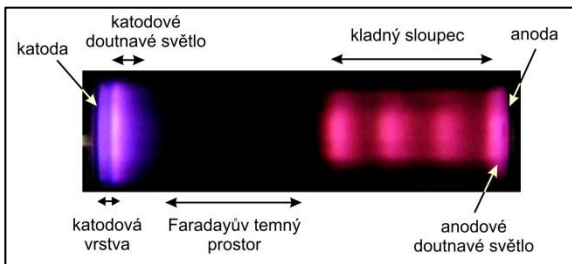
c) koróna

- trsovitý výboj, který vzniká v okolí vodičů s .....
v nehomog. el. poli
- je známé jako Eliášovo světlo a vyskytuje se typicky v okolí ..... nebo .....
- u vodičů VVN (.....) způsobuje energetické .....
- lze ho pozorovat i u ..... transformátoru

d) doutnavý výboj

- vzniká za sníženého tlaku
- k samostatnému výboji ve výbojové trubici dochází už při mnohem menším napětí řádově ..... kV

- v okolí katody vzniká tzv. .... světlo ..... barvy
- zbytek trubice vyplňuje ..... sloupec ..... barvy
- využití **katodového doutnavého světla**:

- .....
- ⇒ uvnitř krátké výbojky nevzniká anodové světlo
- ⇒ používají se např. v .....
- ⇒ zápalné napětí je přibližně ..... V až V
- ⇒ jsou plněny neone, takže jejich světlo má charakteristickou .....

- využití **anodového světla**: ..... a .....
- ⇒ plynou náplň tvoří např. ....,
- .....,

